

VERDENS GANG

ANSVARLIG REDAKTØR/ADM. DIREKTØR:
GARD STEIRO

NYHETSREDAKTØR: **TORA BAKKE HÅNDLYKKEN**
POLITISK REDAKTØR: **HANNE SKARTVEIT**
DIGITALREDAKTØR: **OLA E. STENBERG**
MAGASINREDAKTØR: **JANE THRONSEN**

Partipolitisk og økonomisk fritt og uavhengig dagblad. Utgitt av Verdens Gang A/S, Postboks 1185 Sentrum, 0107 Oslo, Tlf: 22 00 00 00
Salg av avisen eller avfotografering av VGs stoff og annonser for videreproduksjon er ikke tillatt uten etter avtale med VG.

Leder

Svekket forsvarsevne

- Innspill til langtidsplan for forsvaret som Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) presenterte fredag, understreker alvor og nødvendigheten av at Norge møter toprosentmålet til NATO så snart som mulig.
- Den tyske avisen Frankfurter Allgemeine skrev i sin søndagsutgave at Russland skal ha 64 SSC-8-missiler, med en rekkevidde på nærmere to tusen kilometer når de er utstyrt med konvensjonelt stridshode. Ifølge avisens etterretningskilde skal de også være laget for å kunne bære atomvåpen og de er plassert så de skal kunne nå Øst- og Nord-Europa. Om opplysningene er riktige, er de et eklatant brudd med den såkalte INF-avtalen mellom Russland og USA som ble inngått i 1987 og som begge partene trakk seg fra forrige uke. I uken som fulgte hevdet Russlands viseutenriksminister Sergej Rjabkov at også START-avtalen er truet, og at USA har satt i gang et våpenkappløp for å utarme motparten økonomisk.
- På de tre år som har gått siden Berlin-muren falt og den kalde krigen ble avsluttet, har verden vært gjennom et enormt teknologisk hamskifte. Truslene og etterretningen kommer ikke lenger bare i form av våpen og spioner, men en ny form for cybernetisk krigføring som gjør det mulig å infiltrere og svekke forsvarsevnen til motparten på helt nye måter.
- Tidligere i år var forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen ute med en krystallklar advarsel om at forsvarsevnen er for dårlig i dagens situasjon og at hele forsvarsstrukturen må styrkes for å oppfylle nasjonale behov. Og i sitt innspill til ny langtidsplan for 2021-2024 som Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) presenterte fredag, ble det gjort klart at forsvarsevnen vår har kritiske mangler som ikke kan sikre Norge mot et overfall fra Russland. Det vil koste å gjøre noe med situasjonen. FFI estimerer en nødvendig opprustning til rundt 100 milliarder kroner. Men det er mulig å gjennomføre innenfor rammen på to prosent av bruttonasjonalprodukt som NATO-medlemskapet forplikter til. Og som flertallet av landene i alliansen har vist seg i stand til å gjennomføre.
- Bare ikke Norge.

Seg selv lik

- Norges eldste begravellesbyrå, Wang, er blitt oppkjøpt av Nordens største, som i fjor omsatte for 2,3 milliarder kr.
- Når pengene i kisten klinger ...

Da arvesølvet

Ja visst, er strøm blitt dyrt. Men i gamle dager kostet Norge kraftmilliarder på havet og ga bort resten til svenskene.

AKKURAT NÅ

Det finnes folk som legger seg klokken seks for tiden, for å spare strøm. NRK melder om sjåfører som vil parkere elbilen og gå over til diesel. Nordmenn er forstælig nok oppgitt over strømprisene.

Politikerne prøver å skynde på hverandre. Men de siste, fete kraftkablene til utlandet sørget Sp og Frp for. Ja, ikke bare har de satt opp elavgiften, Frp har til og med vært i Brussel og lobbet for høyere strømpriser.

Fordi dyr kraft betyr klingende mynt i statskassen. Nesten ingen vil tilbake til gamle dager, da vi «beholdt kraften selv».

I det planøkonomiske system vi hadde frem til 1990, var det politikerne som satte prisen, uavhengig av regn og kulde. Helt til en statsråd fra Sp fratok dem den makten.

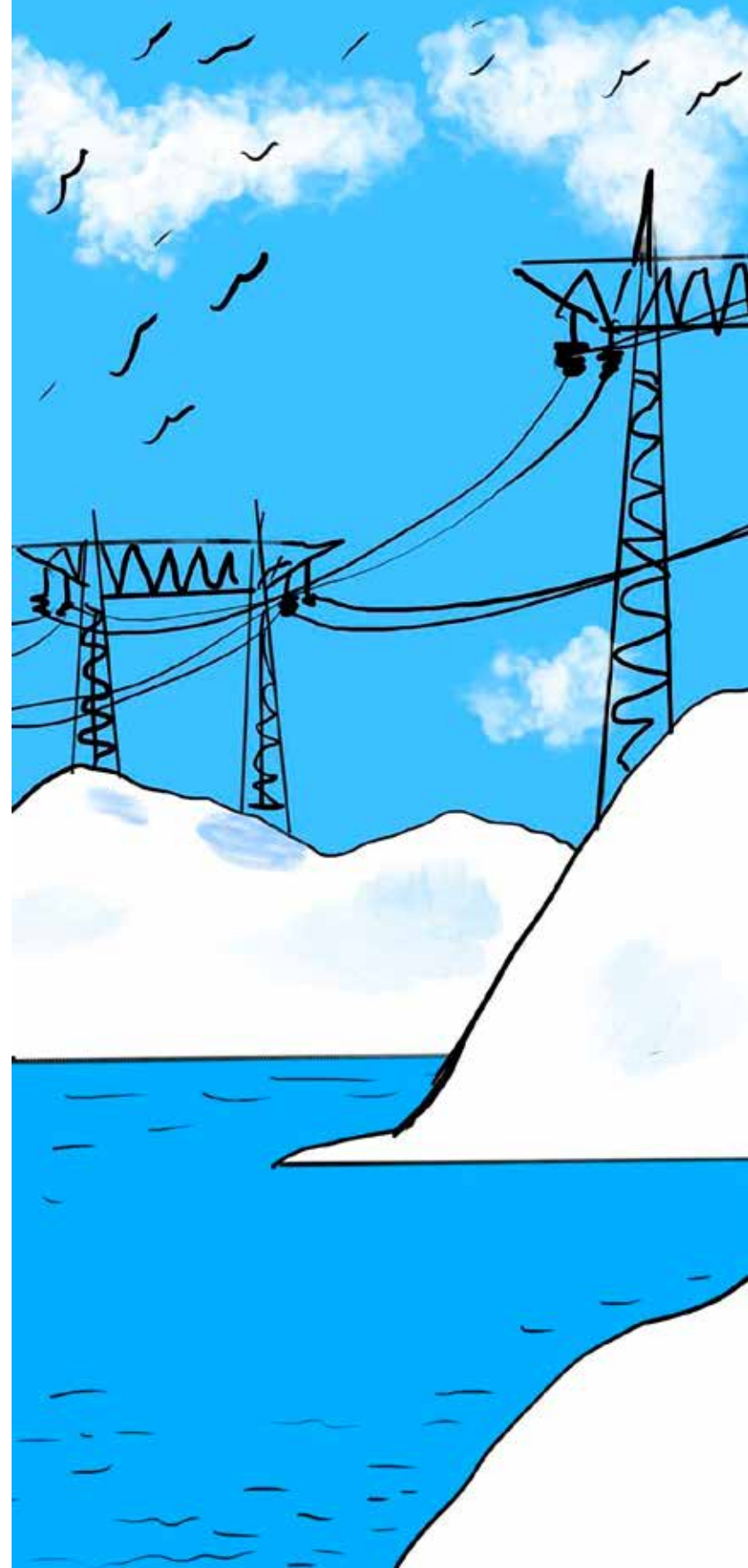
Historien om da kraften ble liberalisert i 1990 er en thriller. Oljeministeren som kjempet det gjennom var den gamle Hydro-direktøren Eivind Reiten (Sp) i Syse-regjeringen, godt hjulpet av en forsknings-sjef som het Øystein Olsen, i dag sentralbanksjef, Tormod Hermansen, senere Telenor-sjef, og en gjeng økonomer.

BI-historiker Lars Thue, som var imot liberaliseringen, beskriver en rask, fiendtlig overtagelse hvor kraftingeniørene ble utmanøvrert av ferske økonomer med nye, markedsvennlige ideer fra Chicago.

Krisebeskrivelsene i mediene hjalp også på. Den gangen var problemet kraftoverskudd og lav lønnsomhet. Og til tross for kraft i mengder, økte likevel prisene for folk flest. Strømmen kostet husholdningene i snitt 35,5 øre/kwh i 1988, uten moms. Det var dyrt.

Kraftkrevende industri derimot, var subsidiert og betalte noen få øre. Statskraftverkene gikk så dårlig at løsningen ble å lempe kostnadene over på vanlige folk.

Norge bygget ut mye mer kraft enn nødvendig for å ha nok i tørrår. Mange kraftverk hadde ekstreme overskridelser. Alta-striden kunne vært

unnått. For samtidig som Norge tvang gjennom utbyggingen, rant kraftmilliarder på havet.

I 1990, for eksempel, kastet vi med dagens kraftpris fire milliarder kroner på havet (7,5 TWh) forbi turbiner som sto klare. Samme år eksporterte vi enormt med kraft til utlandet på billigsalg (16,4 TWh), mest til Sverige for 6 øre kilowattimen. Svenskene solgte straks vannkraften videre til danskene og finnene for en mye høyere pris.

Det oppsto et gråmarked for kraft. Avisene skrev om svenskene som slo av kjernekraften for å få nesten gratis vannkraft fra Norge.

En kolossal sløsing, ifølge SSB den gang. Selv om prisene burde gått ned, hindret det rigide prissystemet at de gjorde det.

Først da vi fikk et fritt kraftmarked i 1991 gikk prisene ned for folk flest. Og det skulle bare mangle. Vi hadde overproduksjon.

Nå kunne selskapene selge til høyest mulig pris, forbrukerne etter hvert handle til lavest mulig pris. Det tok mange år før det lønte seg å investere i kraftutbygging igjen.

Det hjalp på at kraft ble en reell eksportvare.

Lenge før dette hadde vi riktig nok hatt kontakt med